

Ion Rotaru Doina Marin Zavoianu

Boii rag, caii rancheaza, canii latra la un loc, Omul, trist, cade pe ganduri si s-apropie de foc.

Adjectivul trist nu trebuie inteles altfel decat in chipul alecsandrinian stiut. E vorba numai de tristetea acceptata, oarecum conventionala, care cuprinde pe autohton la venirea anotimpului rece, fara complicatiile intelectuale romantice. Mai apropiat de Alecsandri, intrucat priveste poezia eternului, este Sadoveanu, de o pilda in aceste randuri din Baltagul:

"Deodata vantul trecu susuind prin crengile subtiri ale mestecenilor din preajma. Padurea de brad de pe Magura clipi din cetini si dadu zvon. Inaltand fruntea, Vitoria simti adiere rece dinspre munte. suvitele castanii din jurul fruntii i se zbutura. Clipi din ochi, silindu-se oarecum sa se trezeasca deplin. Pe toata costisa, in gospodariile razlete, se auzeau chemari si inganari de glasuri. Cainii incepeau sa zapaiasca. Coloanele de fum se aplecau, imprastiindu-se pe fata pamantului.
- Intr-adevar, se tulbura vremea, grai gospodina grabit. Trebuie sa re mutam in casa. Treci, fata, inlauntru si fa focul in horn.

Cu miscari iuti, fata apuca taciunii si trecu in tinda. Aburi subtiri invaluira soarele. Apoi nouri suira cu harnicie dinspre muntele cel mare...O clipa miscarea casei se potoli si vantul isi spori zvonul pe deasupra satului. Gainile se suira pe prispa la adapost, alungate de cele dintai stropituri reci. Vitoria privi cu uimire cucosul cel mare porumbac, cum vine fara nici o frica si se asaza in prag."

Om al pamantului romanesc si el, fara indoiala, reactionand la mediul climatic de asemeni printr-un fel de instinct atavic, Alecsandri este totusi boierul cu tabieturi, intors din occidentalul Paris ori dintr-o calatorie sub soarele Mediteranei, in casa-i larga, de curand construita - insa tot dupa tipicul batranesc, urmarind anume confort - la Mircestii natali, dispus a schimba pantofii de lac si hainele prea stramte cu mesii orientali si halatul de matase, un fel de anterior ce-ti permite sederea in pozitii mai putin rigide. Friguros, in preajma primei zapezi, el se trage langa foc, insa in "jalt" si "avand condeiu-n mana" - caci scie de obicei mai mult iama, ca un aristocrat si neprofesionist ce este - prinzand "strofa dulce" din zbor; distrat, in timp ce ochiu-i admira o cadra cu subiect oriental, in genul odaliscelor lui Theodor Aman: Pe jaltu-mi, langa masa, avand condeiu-n mana, Cand scriu o strofa dulce pe care-o prind din zbor Cand ochiu-mi intalneste s-admira o cadana Ce-n cadrul ei se-ntinde alene pe covor.

Lirism direct si marturisire autobiografica, impresionanta prin seninatate si franchete - cu toata exprimarea cam abstracta: "farmec", "nostalgie", "dor", "amor" - gasim in strofa:

O! Farmec, dulce farmec a vietii calatoare, Profunda nostalgie de lin, albastru cer! Dor gingas de lumina, amor de dulce soare, Voi ma rapiti cand vine in tara asprul ger!

Realitatea este ca atatea propozitii declarative ar sfarsi prin alungarea poeziei, daca cititorul nu ar fi prevenit in legatura cu restul operei lui Alecsandri si cu biografia lui exterioara. Poetul nu este deloc un cap teoretic si de aceea, oricum s-ar exprima, cititorul traieste odata cu dansul fictiunea

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

anotimpului cald si a calatoriilor in tari indepartate aduse sub un adapost primitiv in mijlocul iernii valahe. Visand cu ochii intredeschisi, "prin fumul tigaretei ce zboara in spirale", cu catelusii pe genunchi (amanunt tipic pentru ceea ce s-a numit poezie intimista), in comoditate domestica totala, inima poetului zboara "la timpul mult fericit in care-am suferit", adica la iubirea pentru Elena Negri, catre al carei chip, vazut parca aievea, converg toate celelalte viziuni:

Apoi inchipuirea isi strange-a sa aripa; Tablourile toate se sterg, dispar incet, si mii de suvenire mancongura o clipa In fata unui tainic si dragalas portret.

Cum poate fi pentru Alecsandri un timp fericit, in care totusi se produce suferinta? La emfaza romantica, de suprafata numai, la poetul Pastelurilor si al Stelutei, invatata din epoca, dar nu consubstantiala, departe de ceea ce la Eminescu era suferinta dureros de dulce, se adauga un inteles mai popular al notiunii de suferinta in dragoste, am zice: aproape lautaresc - fara a pune nimic peiorativ in acest ultim cuvint - in sensul confundarii suferintei cu fericirea. Interesant este sa observam ca din aceasta contaminare de sensuri, tradand, poate, oarecare graba si superficialitate, distinctia poeziei lui Alecsandri iese nestirbita.

Bardul de la Mircesti, boierul, se comporta cu aceeasi gratie si dezinvoltura atat in saloanele aristocratice, cat si in coliba ciobanului ori fata de lautarul chemat langa cerdac sa-i cante. Sensul general ramane acela ca trecerea anilor sterge totul, suferinta ori fericirea devin cu timpul obiecte ale contemplatiei lirice din partea omului varstnic si intelept, echilibrat - mai bine am zice: de o tinerețe perpetua - iubitor de armonie si de frumos. Atunci inima-mi zboara in raiul vietii inele, La timpul mult fericit in care-am suferit, si-atunci paduri si lacuri, si mari, si flori, si stele Intoana pentru mine un imn nemarginit.

Marea majoritate a pastelurilor lui Alecsandri - in orice caz, cele mai valoroase si mai caracteristice, precum: Iarna, Gerul, Viscolul, Oaspetii primaverii, Cucoarele, Noaptea, Dimineata, Tunetul, Pastele, Plugurile, Samanatorii, Malul Siretului etc. - au o compozitie foarte unitara, mai mult chiar, o forma fixa: patru catrene cu versuri de cate 15 si 16 silabe (rima masculina alternand de obicei cu rima feminina). Serile la Mircesti este, prin comparatie cu restul ciclului, o poezie mai lunga (14 catrene cu versuri de 14 si, 13 silabe) de un aspect dispersant, neunitar. La mijloc intervine caracterul declarativ-programatic al compunerii, care este un fel de confesiune sau, daca voim, o mica ars poetica a lui Vasile Alecsandri. In timp ce in celelalte pasteluri se picteaza in cuvinte, cum s-a mai spus de atatea ori, un colt din natura, in Serile la Mircesti se infatiseaza - intr-un chip tot atat de direct, aproape naiv - frumusetea mesajului liric.

Imaginile nu ne apar mult deosebite, luate in ele inele, de restul operei lui Alecsandri. Astfel mai putem intalni epitetul banal "dragalas": "o zana dragalasa" (vs. 8) - repetat intr-un chip mai nefericit, inca, prin referirea la Elena Negri, "dragalas portret" (vs. 48). Acelasi lucru s-ar putea spune si despre arhibanalul (ni se pare noua acum!) "dulce": "o strofa dulce" (vs. 10), "dulce soare" (vs. 31), "dulci visuri" (vs. 44). S-a facut insa si se face inca prea mult caz de banalitatea lui dulce in poezia lui Alecsandri, prin recurgerea la statistici si prin deductia de aici ca numarul prea mare al aparitiei cuvintului ar duce la devalorizare.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Chiar in poezia de fata, in vs. 14, "dulce val", cu referire la san, este cat se poate de potrivit, prin apropierea de functia pur adjectivala a epitetului, efectul fiind sugestia plastic-sculpturala de mare rafinament la un urmas al lui Conachi. Potrivit este "dulce" si in expresia "dulce farmec" (vs. 29), sustinut, in acest din urma caz, de ratificarea data acestei imbinari de cuvinte de catre Eminescu. De cele mai multe ori, epitetul este insa evocator, in sensul infatisarii revariei la gura sobei.

Astfel, locul, printr-o personificare, devine "tovaras mangaios", campul peste care alearga crivatul este "innegrit", efectul fiind de intarire a contrastului dintre interiorul primitor si exteriorul ostil. Uneori, epitetul e aglomerat, ca in versul 13: "Frumoasa, alba, juna", repetitie urmata imediat de alta serie de trei determinari:

"cu formele rotunde,/ Cu pulpa marmurie, cu sanul dulce val". O prima impresie de frivolitate, de care, in definitiv, poezia lui Alecsandri nu e intotdeauna straina, se salveaza prin comparatia ce ne intampina de indata in versurile 15 si 16, comparatie ce tine de mitologia clasica: "Ea pare zeea Venus cand a iesit din unde/ Ca sa arate lumii frumosul ideal". De mica importanta, banale, ne apar in aceasta poezie personificarile: "focul,/ tovaras mangaios" (vs. 2), "crivatul alearga" (vs. 6), "Venetia, regina ce-n mare se oglinda" (vs. 23), "inima zboara" (vs. 49), "gandirea mea se primbla" (vs. 54). In schimb, personificarea realizata prin verbul-predicat la un subiect multiplu impresioneaza prin aglomerare, intarind starea de reverie, de discontinuitate a tablourilor, ca in strofele a 8-a si a 14-a, citate deja.

Din punct de vedere strict gramatical, e cazul sa observam, ca de altfel in intregul ciclu al Pastelurilor, predominarea propozitiilor principale cu predicatul exprimat prin verbe la indicativul prezent: "perdelele-s lasate", "lampele(-s) aprinse", "arde focul", "ploua", "ninge", "astept", "scriu", "ochiu-mi intalneste", "ea pare". De remarcat ca expresia verbala se mentine la acelasi mod si timp chiar si atunci cand vin sa se suprapuna planurile evocarii trecutului, ca strofele 10 si 11:

Vad insule frumoase si mari necunoscute, si splendide orase, si lacuri de smarald, si cete de salbatici prin codri desi pierdute si zane ce se scaldă in faptul zilei cald.

Prin fumul tigaretei ce zboara in spirale Vad eroi prinsi la lupta pe campul de onor, si-n tainice saraiuri minuni orientale Ce-n suflete desteapta dulci visuri de amor.

Intrucat priveste vocabularul, in strofele citate, se impune observatia ca verbul a vedea are sensul de a inchipui, a evoca, a scoate o imagine din amintire, a visa cu ochii deschisi etc. Pentru intarire, predicatul in chestiune se repeta anaforic (vs. 37 si 43). insa impresia de imbulzire a imaginilor in reverie e data mai cu seama de obiectul direct multiplu (am observat deja prezenta subiectului multiplu, cu aceeasi functie stilistica), intarita de enumerativul si anaforic (vs. 39, 40, 41, 44). Nu altul este rostul aglomerarii predicatelor ca in versurile: "Afara ploua, ninge! afara-i vijelie" (vs. 5), "Afara ninge, ninge..." (vs. 35). in sfarsit, in lipsa altui element coagulant, compozitia isi afla ritmul prin revenirea, ca un leitmotiv, a sintagmei "afara ninge", ca pentru a sugera fundalul perindarii imaginilor, de trei ori, la distante oarecum egale. in fiecare din cele dintai versuri la strofele a 2-a, a 9-a si in ultima, a 14-a, respectiv: "Afara ploua, ninge! afara-i vijelie!" (vs. 5), "Afara ninge, ninge, si apriga furtuna" (vs. 33), "Asa-n singurarate, pe cand afara ninge" (vs. 53).

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Deloc neglijabila ne apare prozodia. Versul cel mai izbutit din punctul de vedere al ritmului este chiar primul, ca spre a impune tonul general al unei mici bucati muzicale destinate a acompania visarea:

Perde-le-le-s la-sa-te // si lam-pe-le a-prin-se In so-ba arde fo-cul // to-va-ras man-ga-ios.

Inefabilul melodiei vine din modificarea ritmului iambic pur, cuvantul perdelele, precum si simetricul lui din emistihul imediat urmator, lampele impunand dactilul, dupa anacruza, macar partial, iambul ramanand neatins, la fiecare sfarsit de emistih numai: la-sa-te, a-prin-se etc. La aceasta se adauga alternarea rimelor feminine cu cele masculine: aprinse-prinse, mangaios-misterios, vijelie-sa vie, innegrit-aurit s.a.m.d. Atentia la lucratura versului este insa mult mai mare in cazul celorlalte bucati ale ciclului, in special al celor de sub titlurile citate deja. incat afirmatia lui G. Calinescu, precum ca Alecsandri "a presimtit parnasianismul (si nu s-ar putea sti in ce masura l-a cunoscut), mergand instinctiv in sensul contemporanilor sai Gautier si Minard"¹, nu poate fi decat adevarata.

Pastelurile lui Vasile Alecsandri si, intr-un sens mai special, bucata analizata aici, daca este sa o privim, cum spuneam; ca pe o mica ars poetica, pot interesa si din punctul de vedere al resuscitarii clasicismului in poezia romaneasca, la un Ion Pillat ori la G. Calinescu, de exemplu, si, de ce nu, la unii dintre poetii actuali sau viitori, cand, intr-un fel sau intr-altul, va trebui sa se produca o reactie impotriva liricii prea nebuloase, sofisticate, incalcite - chiar daca nu neaparat lipsita de valoare -, saturate de o metafizica cetoasa si de onirism. Ion Pillat este acela care-l evoca pe Alecsandri cu un anume partipris (se intelege, nu strain de ascendenta sa boiereasca), In poemul Batranii² din ciclul Pe Arges in sus (1918-1923), ii edita, intr-o antologie anume gandita, Pastelurile³ si relua, in Calendarul viei⁴, adevarat Georgicon modern si traditionalist in acelasi timp, melodiosul vers din Serile la Mircesti, cantand si el viata tihnită de la mosie, visarea la gura sobei, in luna lui ghenar, odata cu degustarea metodică a vinului:

Perdelele-s lasate si lampele aprinse -Frumosul vers anume il chemi acum in minte.
Vreun critic sa te-nvete, discipol sa te faca-Eстетului, din mila, inchina-i o bardaca.
Gandeste-te la omul acela din Mircesti,
Senin, la gura sobei, ca tine - il iubesti.

Iata acum si aprecierea critica asupra Pastelurilor, facuta de Ion Pillat in prefata din amintita antologie, asemanatoare intrucatva cu constatările pe care noi insine le-am facut pe cale analitica asupra poeziei Serile la Mircesti: "Rara taina a poeziei Pastelurilor rezida, dupa mine, in marea ei simplitate, in armoniosul echilibru sufletesc, in forma ei autentic romaneasca, as spune "aproape populara, intelegand prin popular comoara etnica a satelor noastre. As mai adauga la aceste insusiri fundamentale doua caractere care individualizeaza aceasta poezie, anume: distinctia - adica o noblete naturala, ceva vechi boieresc si, in acelasi timp, prin legaturi adanci cu pamantul tarii, ceva darz, razasesc - si acel caracter de superioara obiectivitate a poetului rustic, dusman al abstractiunilor..."

Alecsandri ramane una dintre referintele sigure si durabile ale literaturii noastre clasice. Ca in cazul

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

---

tuturor acelora care au desfasurat intr-o forma artistica exemplara resursele latente ale limbii, cei care au venit dupa el, chiar daca nu l-au luat drept model, au trebuit sa-i incorporeze experienta, fiind astfel scutiti de a mai lua totul de la inceput.